

"LATE BLOOMERS" KOMMER I HØJ GRAD FRA RESSOURCE- STÆRKE HJEM

Udarbejdet af
Kristian Thor Jakobsen, vicedirektør og cheføkonom

August 2026

Tænk tanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu

Indhold

Baggrund	6
Hovedkonklusion	9
Implikationer	11
Akademikerbørn, og særligt piger, har markant bedre chancer for at løfte deres gymnasiale karakterer	13
Unge fra ressourcestærke hjem får oftest en videregående uddannelse til trods for et svagt udgangspunkt	16
Data og metode	21
Litteraturliste	24
Bilag	26

01

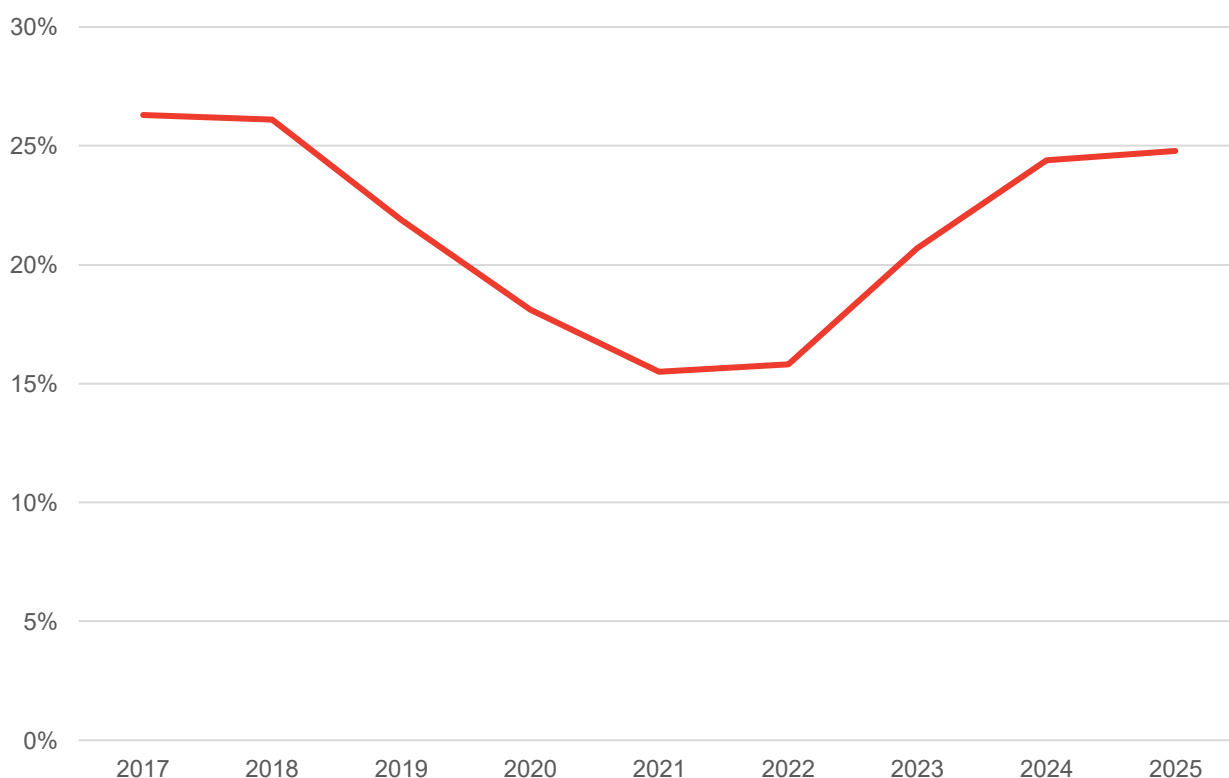
Baggrund

Baggrund

I februar 2025 blev der indgået en aftale om en reform af ungdomsuddannelsessystemet, der bl.a. introducerer en ny gymnasial ungdomsuddannelse – epx – fra 2030 (Børne- og Undervisningsministeriet, 2025a). Aftalen indeholder bl.a. et skærpet karakterkrav til de nuværende gymnasiale uddannelser – stx, htx og hhx.¹

Mellem hver fjerde og hver femte unge, der er startet på en gymnasial uddannelse i de seneste år, ville ikke have opfyldt et karakterkrav på 6, jf. Figur 1.² Disse unge har en overrepræsentation af fx drenge og unge fra mindre ressourcestærke hjem (DEA, 2024; Hjorth-Trolle & Bjørk, 2024; Hjorth-Trolle & Bruun Jonassen, 2023).

Figur 1 // Andelen af personer, der starter på en gymnasial uddannelse, og som ikke ville have opfyldt et karakterkrav på 6, 2017-2025

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Beregnet alene på baggrund af karaktererne fra 9. klasse og medtager ikke engelsk i de lovbundne prøver.

Der er altså en række unge, der i dag har adgang til de gymnasiale uddannelser, som i fremtiden ikke længere vil have det. På den ene side er det tydeligt, at der er en tæt sammenhæng mellem elevernes faglige udgangspunkt målt ud fra deres karakterer i grundskolen og de unges situation i det gymnasiale system.

¹ Det er dog på nuværende tidspunkt ikke sikkert, om htx forbliver en selvstændig gymnasial uddannelse.

² Tallene adskiller sig fra fx DEA, 2024, da tallene i Figur 1 ikke inkluderer mundtlig engelsk, da det ikke længere er en lovbunden prøve i 9. klasse. Denne analyse medtager desuden ikke karakterer fra 10. klasse.

Elever med relativt lave karakterer fra grundskolen falder fx oftere fra deres påbegyndte gymnasiale uddannelse og har lavere trivsel på deres uddannelse (DEA, 2020). På den anden side afskærer man nogle unge, der ser ud til at være fagligt udfordrede i grundskolen, men som i det nuværende system "blomstrer op" og klarer sig godt uddannelsesmæssigt på længere sigt, altså såkaldte "late bloomers". Disse unge risikerer man altså at "miste" ved et skærpet karakterkrav, da de så ikke længere kan komme på ind på den gymnasiale uddannelse, som de ville have kunnet i dag (Lindgreen et al., 2024). I dag er det dog ret begrænset, hvor mange unge der starter på en gymnasial uddannelse med relativt lave karakterer og derefter løfter deres karaktersnit markant (DEA, 2024).

Som samfund er vi selvfølgelig interesseret i ikke at miste unge i uddannelsessystemet, der finder deres vej lidt senere i livet, som følge af de eventuelle barrierer og formelle krav, der gælder, mens de er unge. Men hvem er de unge, der "blomstrer op" i uddannelsessystemet senere hen? Dette ser denne analyse nærmere på ud fra to perspektiver på "late bloomers".

Den første del fokuserer på de unge, der kommer ind i det nuværende gymnasiale uddannelsessystem, men som ikke ville have klaret det skærpede karakterkrav på 6 i dansk og matematik. Her bliver "late bloomers" defineret som de unge, der kommer ind med relativt lave karakterer fra grundskolen, men som gennemfører deres gymnasiale uddannelse og løfter deres karaktersnit til mindst 7.

Anden del af analysen har et lidt længere perspektiv på "late bloomers" ved at fokusere på unge, der har relativt lave karakterer fra grundskolen, men som alligevel som ca. 30-årige har gennemført en universitetsuddannelse eller en anden videregående uddannelse.

02

Hovedkonklusion

Hovedkonklusion

- Omkring hver niende, der starter på en gymnasial uddannelse med et karaktersnit på under 6 fra 9. klasse, og som gennemfører den gymnasiale uddannelse med et karaktersnit på mindst 7.
- Der er relativt flere piger – 14 pct. – der formår at løfte deres gymnasiale karaktersnit til mindst 7, sammenlignet med drenge – 10 pct. Men de helt store forskelle i andelen af unge, der formår at løfte deres karaktersnit, finder man, når man også opdeler de unge efter deres forældres uddannelsesniveau. Unge med en eller to kandidatuddannede forældre har altså omkring 2,5 gange så stor chance for at løfte deres gymnasiale karaktersnit til mindst 7 sammenlignet med unge med ufaglærte forældre.
- Blandt unge med relativt lave karakterer er der også stor forskel på, hvor stor en andel af dem, der fik relativt lave karakterer i 9. klasse, der senere hen tager en videregående uddannelse, når vi opdeler personerne efter deres forældres uddannelsesniveau. 32 pct. af studenterne med relativt lave karakterer fra grundskolen, og hvor mindst en af forældrene har en kandidatuddannelse, får gennemført en universitetsuddannelse, inden de fylder 30 år. Til sammenligning er det fx kun 13 pct. af studenterne med lave karakterer og faglærte forældre, der har gennemført en universitetsuddannelse.

03

Implikationen

Implikationer

Hver gang der bliver sat et formelt adgangskrav op i uddannelsessystemet, vil man udelukke nogle personer, der på det givne tidspunkt ikke opfylder adgangskravet, men som alligevel ville have kunnet gennemføre den pågældende uddannelse.

Derfor vil adgangskrav til uddannelser, hvis man ser bort fra ressourcehensyn, næsten være altid forbundet med en balance mellem fx at begrænse adgangen for personer, som man på forhånd fx tænker, vil få det svært på den pågældende uddannelse, og samtidig ikke udelukke for mange personer, der ellers ville have udfoldet deres fulde potentiale på uddannelsen.

Det skærpede karakterkrav til de gymnasiale uddannelser er, som vist i denne analyse, et godt eksempel på et adgangskrav, der formelt vil afskære en gruppe af unge fra nogle uddannelsesmuligheder, som de har i dag. På den ene side ved vi, at den gruppe unge, der i dag er på de gymnasiale uddannelser, men som ikke ville have opfyldt det skærpede krav, fx også har den største risiko for at falde fra. Omvendt viser denne analyse, at der er nogle af disse unge, som "blomstrer op" karaktermæssigt i det gymnasiale system og/eller senere hen i det videregående uddannelsessystem.

Analysen viser dog, at det er relativt begrænset, hvor mange unge der trodser et fagligt relativt svagt udgangspunkt fra grundskolen målt ved afgangskarakterer. Og at de unge, der gør det, i høj grad fx er piger og kommer fra hjem med veluddannede forældre.

Det er derfor vigtigt, at uddannelsessystemet stadig indeholder muligheder for, at man kan komme videre i systemet, hvis man på trods af et relativt svagt udgangspunkt senere hen har knækket koden uddannelsesmæssigt, så der ikke er for mange unge, der ikke får udfoldet deres fulde potentiale på grund af nogle barrierer relativt tidligt i deres liv. Samtidig skal man dog også holde sig for øje, at de unge, der i det nuværende system har fundet deres vej igennem uddannelsessystemet til trods for et lidt svagt udgangspunkt, i høj grad kommer fra ressourcestærke familier. Disse unge vil formentligt også være i bedre stand til alligevel at finde en vej i et nyt system med nye skærpede adgangskrav ved hjælp af de ressourcer, som de har med hjemmefra via fx deres forældre.

04

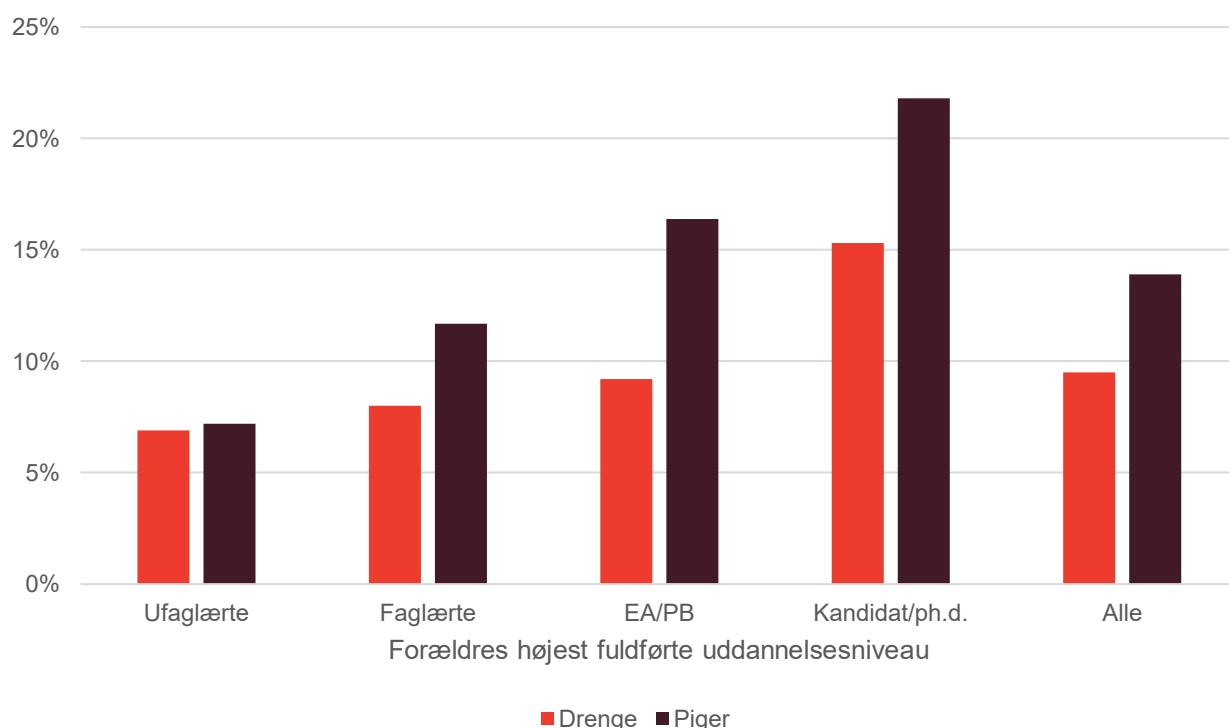
Akademikerbørn, og særligt piger, har markant bedre chancer for at løfte deres gymnasiale karakterer

Akademikerbørn, og særligt piger, har markant bedre chancer for at løfte deres gymnasiale karakterer

Omkring hver niende, der starter på en gymnasial uddannelse med et karaktersnit på under 6 fra 9. klasse, og som gennemfører den gymnasiale uddannelse, får et gymnasialt karaktersnit på mindst 7, jf. Figur 2. Der er relativt flere piger – 14 pct. – der formår at løfte deres gymnasiale karaktersnit til mindst 7, sammenlignet med drenge – 10 pct.

Men de helt store forskelle i andelen af unge, der formår at løfte deres karaktersnit, finder man, når man også opdeler de unge efter deres forældres uddannelsesniveau.³ Kun omkring 7 pct. af alle drenge med ufaglærte forældre formår at løfte deres gymnasiale karaktersnit til mindst 7, mens det samme gør sig gældende for 22 pct. af pigerne, hvor mindst én forælder har en kandidat- eller ph.d.-uddannelse. Unge med en eller to kandidatuddannede forældre har altså omkring 2,5 gange så stor chance for at løfte deres gymnasiale karaktersnit til mindst 7, sammenlignet med unge med ufaglærte forældre.

Figur 2 // Andelen af personer, der starter på en gymnasial uddannelse med et karaktersnit på under 6, med et gymnasialt karaktersnit på mindst 7, fordelt på forældrenes højeste uddannelsesniveau, 2022-2024

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

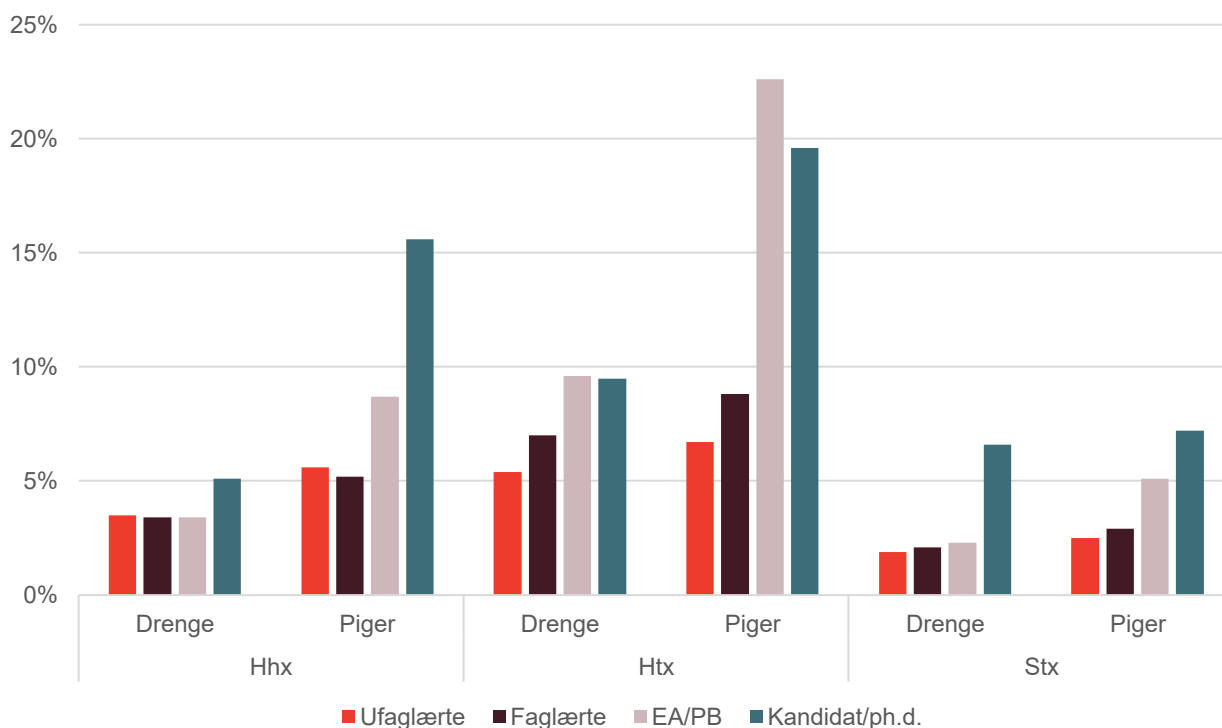
Anm.: Beregnet alene på baggrund af karaktererne fra 9. klasse og medtager ikke engelsk i de lovbundne prøver. Der indgår kun elever fra stx, htx og hhx.

³ Der er også lignende, dog lidt mindre, forskelle, hvis vi i stedet opdeler forældrene efter deres indkomstniveau (se bilaget).

Det er særligt piger fra htx, der formår at løfte deres karaktersnit fra 9. klasse i løbet af gymnasiet, jf. figur 3. Her er det over hver tredje pige blandt dem, hvor mindst én forælder har en videregående uddannelse.

Omvendt er der færrest, der formår at løfte deres karaktersnit på stx, og det er også her, at der er de største forskelle mht. chancerne på tværs af forældrenes uddannelsesniveau. Fx er det 5 pct. af pigerne med ufaglærte forældre, der løfter deres karaktersnit til mindst 7, mens det samme gør sig gældende for 19 pct. af pigerne med mindst én kandidatuddannet forælder. Der er altså ca. 3,5 gange så stor chance for at løfte sit karaktersnit til mindst 7 fra et relativt lavt udgangspunkt fra grundskolen, hvis mindst én af forældrene er kandidatuddannede, sammenlignet med hvis de er ufaglærte.

Figur 3 // Andelen af personer, der starter på en gymnasial uddannelse med et karaktersnit på under 6, med et gymnasialt karaktersnit på mindst 7, fordelt på forældrenes højeste uddannelsesniveau, køn og gymnasiale uddannelse, 2022-2024

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Beregnet alene på baggrund af karaktererne fra 9. klasse og medtager ikke engelsk i de lovbundne prøver. Der indgår kun elever fra stx, htx og hhx.

05

Unge fra ressourcestærke hjem får oftest en videregående uddannelse til trods for et svagt udgangspunkt

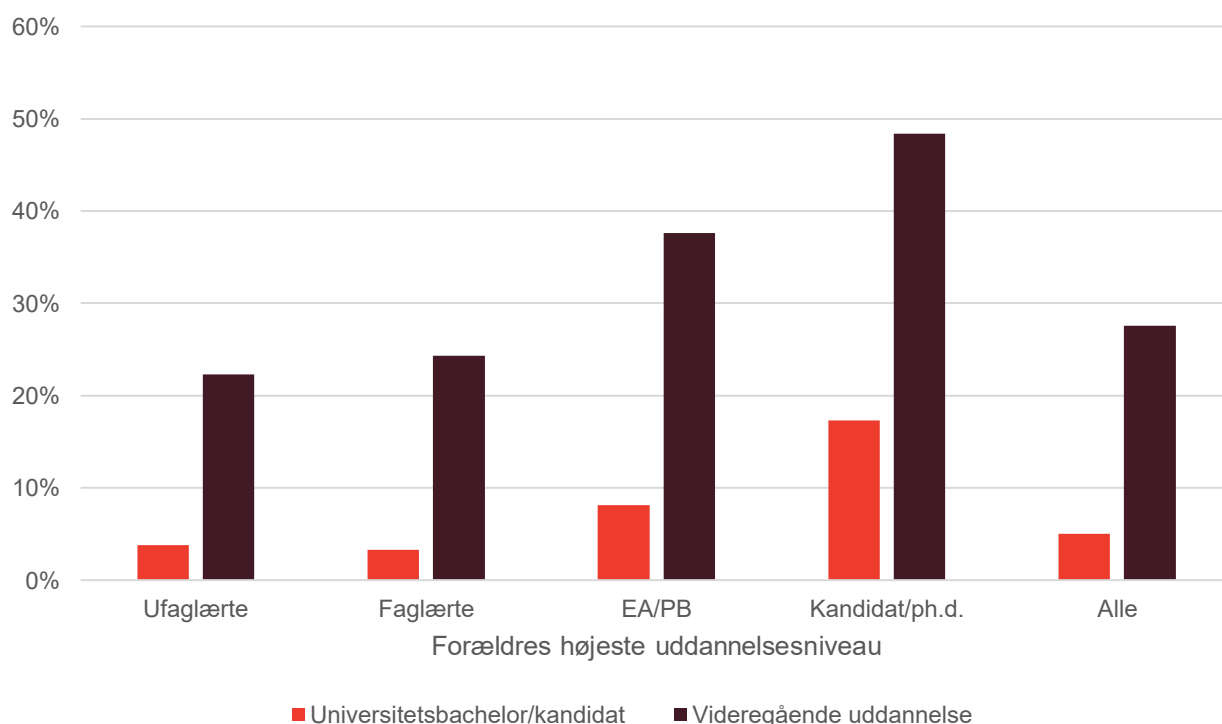
Unge fra ressourcestærke hjem får oftest en videregående uddannelse til trods for et svagt udgangspunkt

Indtil nu har vi analyseret unge, der løfter sig fagligt på relativt kort sigt i form af deres gymnasiekaractersnit. Et andet, mere langsigtet, perspektiv er at se på, i hvor høj grad unge med relativt lave karakterer fra grundskolen fuldfører en videregående uddannelse senere hen i voksenlivet.

Vi tager udgangspunkt i de unge, der afslutter 9. klasse med et karactersnit i dansk og matematik, som ligger i den laveste tredjedel for deres årgang. Dette svarer til, hvor unge nogenlunde skal placere sig i dag karaktermæssigt for at klare et karakterkrav på 6 (se kapitlet "Data og metode" for flere detaljer).

Blandt disse unge er det 5 pct., der 15 år efter 9. klasse har gennemført en universitetsuddannelse, mens godt hver fjerde har gennemført en videregående uddannelse, jf. figur 4. Men igen er der stor forskel på, hvor stor en andel af dem, der fik relativt lave karakterer i 9. klasse, der senere hen tager en videregående uddannelse, når vi opdeler personerne efter deres forældres uddannelsesniveau. Fx har 17 pct. af de unge med lave karakterer, hvis forældre har en kandidatuddannelse, selv taget en universitetsuddannelse, mens det samme kun gælder for 4 pct. af de unge med samme lave karakterer, men med ufaglærte forældre.

Figur 4 // Andelen af unge med relativt lave karakterer fra grundskolen, der 15 år senere har gennemført en videregående uddannelse, 2022-2023

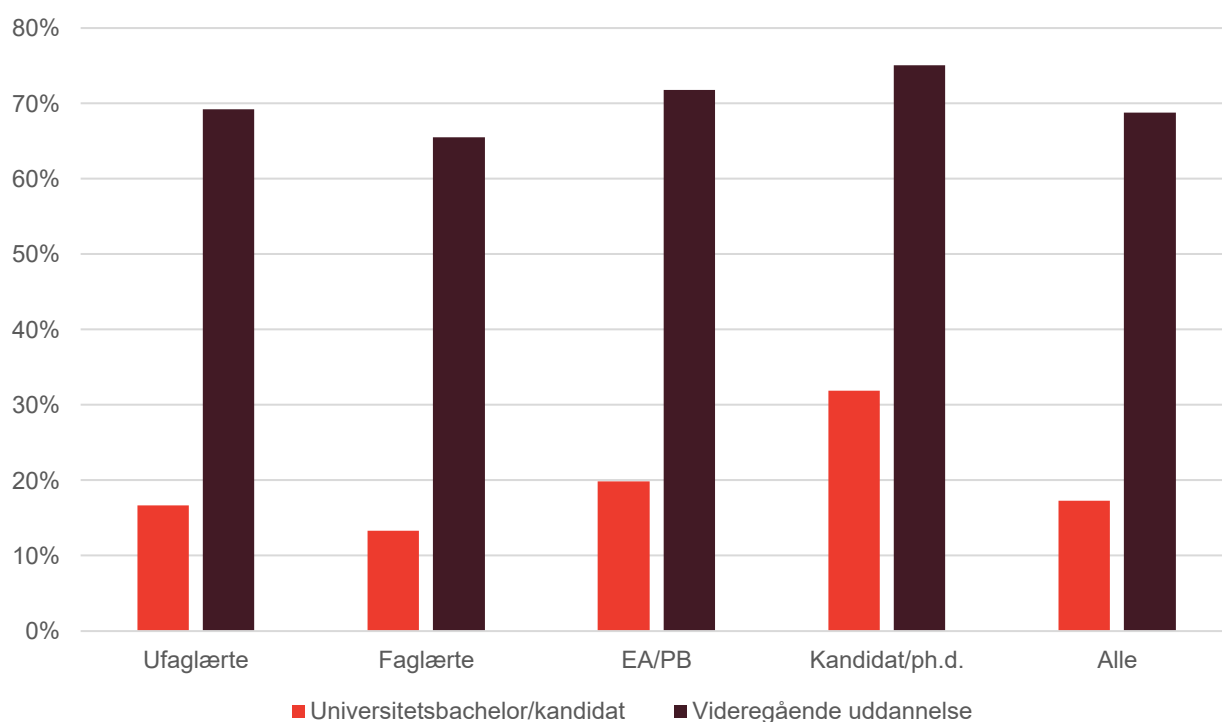
Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Unge med relativt lave karakterer er defineret som de personer, der havde et karactersnit i dansk og matematik fra 9. klasse i den laveste tredjedel (se også kapitlet "Data og metode").

Ovenfor har vi medtaget alle unge, der fik relativt lave karakterer i grundskolen. I forrige kapitel havde vi kun fokus på de unge, der fik under 6 i karaktersnit i grundskolen, og som senere hen fuldførte en gymnasial uddannelse. Hvis vi på samme måde kun ser på unge, der fik relativt lave karakterer i grundskolen, men som bagefter gennemførte en gymnasial uddannelse, stiger andelen af personer, der 15 år efter 9. klasse har gennemført en videregående uddannelse markant, sammenlignet med hvis vi har alle unge med som i forrige figur, jf. figur 5.

Samtidig er der ikke længere en klar forskel i andelen, der får en videregående uddannelse, når vi opdeler de unge efter deres forældres uddannelsesniveau. Men der er stadig væsentligt større chancer for, at en ung med relativt lave karakterer – 32 pct. – og hvor mindst én af forældrene har en kandidatuddannelse, får gennemført en universitetsuddannelse, sammenlignet med andre unge. Fx er det kun 13 pct. af de unge med faglærte forældre og med lave karakterer fra grundskolen, der har gennemført en universitetsuddannelse.

Figur 5 // Andelen af studenter med relativt lave karakterer fra grundskolen, der 15 år senere har gennemført en videregående uddannelse, 2022-2023

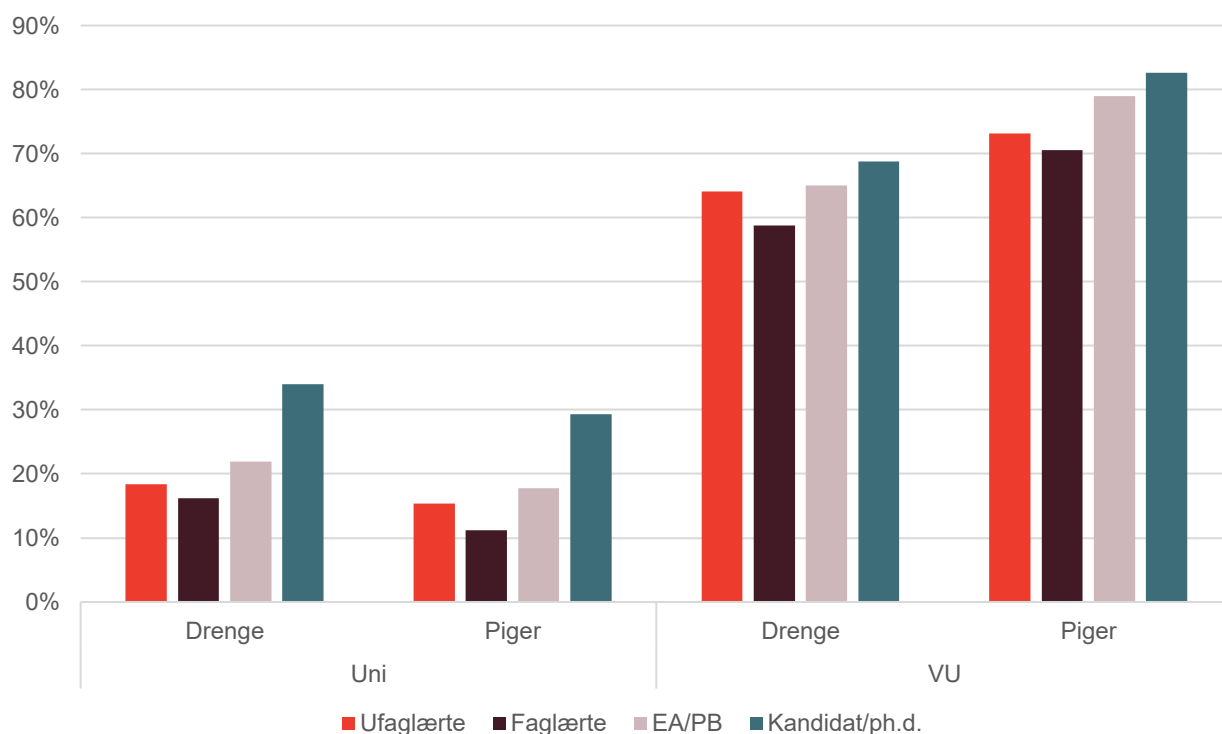

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Studenter med relativt lave karakterer er defineret som de personer, der har gennemført en gymnasial uddannelse, mens de samtidig havde et karaktersnit fra 9. klasse i den laveste tredjedel (se også kapitlet "Data og metode"). Inkluderer personer, der afsluttede 9. klasse i 2007-2008 og afsluttede deres gymnasiale uddannelse senest fem år efter.

Generelt set er der faktisk flere mænd – 20 pct. – end piger – 15 pct. – der får en universitetsuddannelse til trods for relativt lave karakterer i grundskolen, jf. figur 6. Omvendt får flere piger en videregående uddannelse sammenlignet med drengene. Ift. forældrenes uddannelsesniveau gælder der samme tendenser ift. andelen, der gennemfører henholdsvis en universitetsuddannelse eller en videregående uddannelse generelt.

Figur 6 // Andelen af studenter med relativt lave karakterer fra grundskolen, der 15 år senere har gennemført en videregående uddannelse, fordelt på køn, 2022-2023

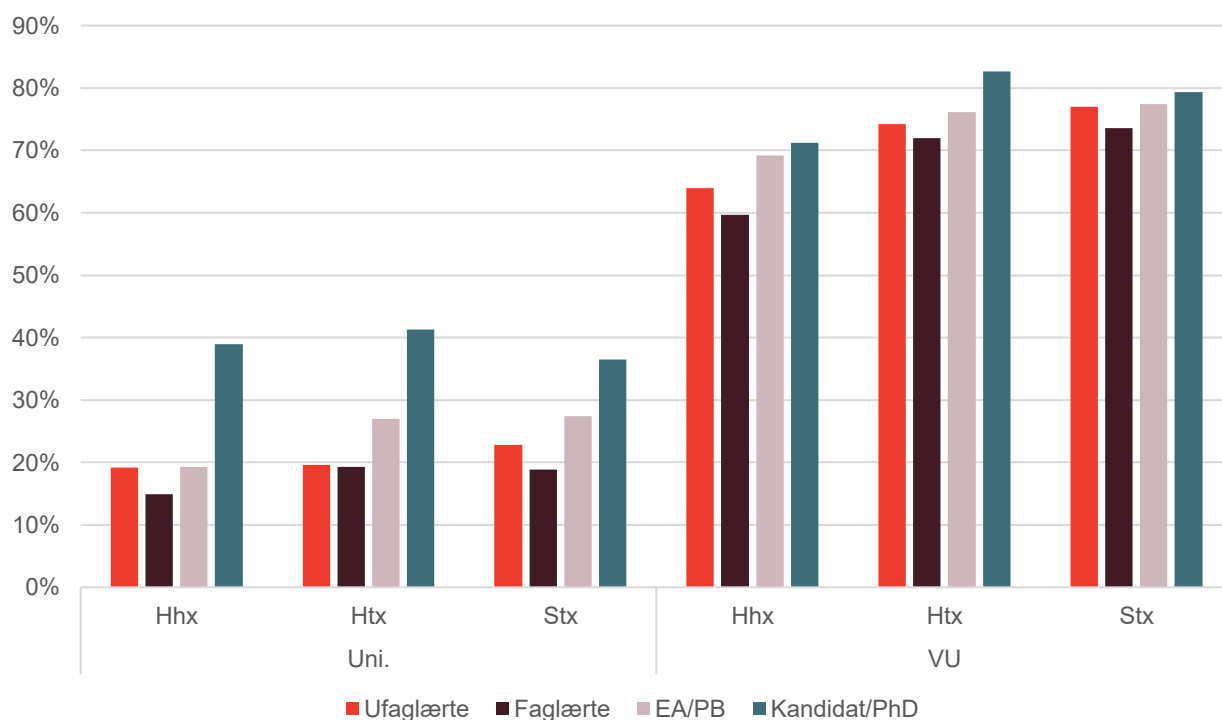

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Studenter med relativt lave karakterer er defineret som de personer, der har gennemført en gymnasial uddannelse, mens de samtidig havde et karaktersnit fra 9. klasse i den laveste tredjedel (se også kapitlet "Data og metode"). Inkluderer personer, der afsluttede 9. klasse i 2007-2008 og afsluttede deres gymnasiale uddannelse senest fem år efter.

Der er ikke de store forskelle i andelen, der får en universitetsuddannelse eller en videregående uddannelse generelt, blandt unge med relativt lave karakterer, hvis vi opdeler de unge efter deres gymnasiale uddannelse, jf. figur 7. Og der gælder også de samme tendenser ift. forældrenes uddannelsesniveau. Forskellene er dog størst blandt studenter fra htx, når det kommer til universitetsuddannelserne. Her er det 41 pct. af de unge, hvor mindst én forælder har en kandidatuddannelse, der selv har gennemført en universitetsuddannelse 15 år efter 9. klasse, mens det samme kun gælder for knap 20 pct. af htx-studerne med ufaglærte forældre.

Figur 7 // Andelen af studenter med relativt lave karakterer fra grundskolen, der 15 år senere har gennemført en videregående uddannelse, fordelt på gymnasial uddannelse, 2022-2023

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Studenter med relativt lave karakterer er defineret som de personer, der har gennemført en gymnasial uddannelse, mens de samtidig havde et karaktersnit fra 9. klasse i den laveste tredjedel (se også kapitlet "Data og metode"). Inkluderer personer, der afsluttede 9. klasse i 2007-2008 og afsluttede deres gymnasiale uddannelse senest fem år efter.

06

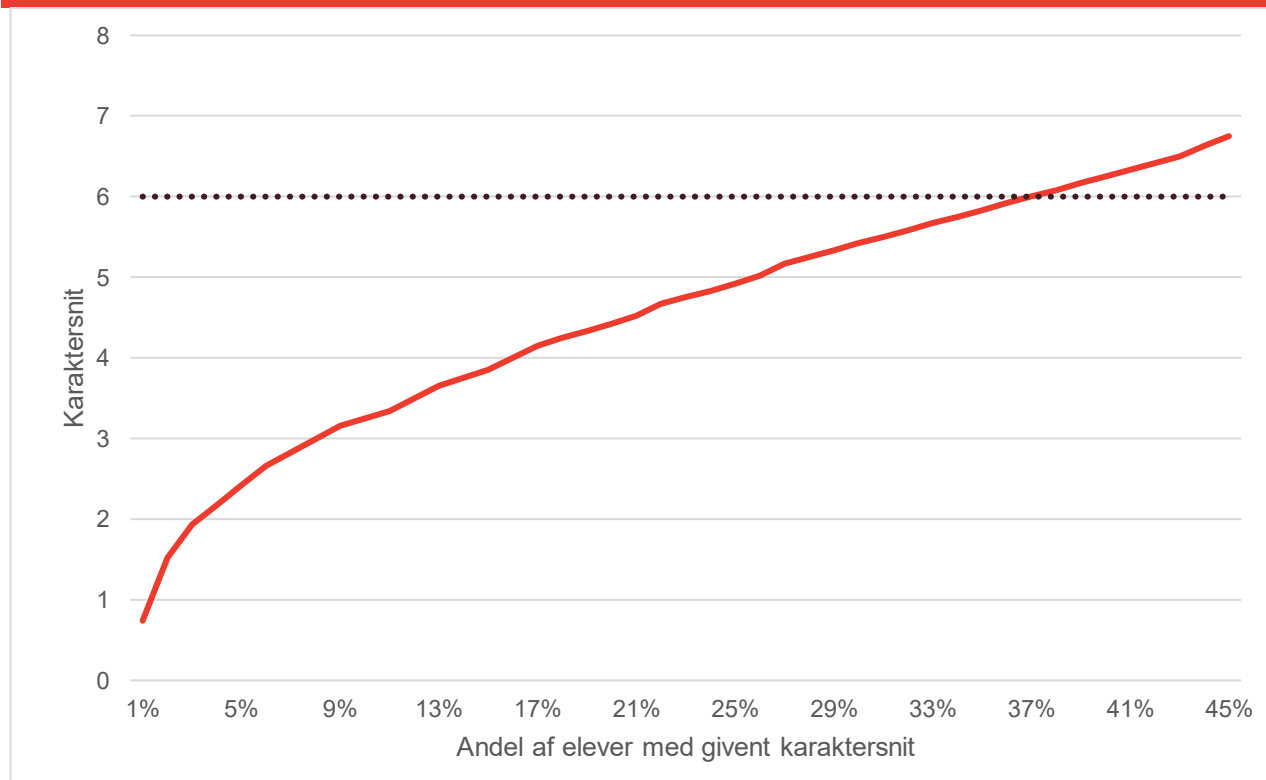
Data og metode

Data og metode

Første del af analysen er baseret på unge, der har afsluttet udvalgte gymnasiale uddannelser, nærmere bestemt stx, htx og hhx, i 2022-2024. Deres karaktersnit fra 9. klasse er beregnet via Grundskolekarakterregistret (UDFK), hvor karaktererne er blevet vægtet ift. de gældende regler (Børne- og Undervisningsministeriet, 2025b). Det er udelukkende karaktererne i dansk og matematik, der er inkluderet. Forældrenes højeste uddannelsesniveau er fundet i Uddannelsesregistret (UDDA) og er opgjort i det år, hvor de unge afslutter deres gymnasiale uddannelse. Forældrenes indkomstniveau er bestemt ud fra deres erhvervsindkomst i samme år samt de to foregående år.

Første del af analysen har fokus på de unge, der i de senere år er startet på en gymnasial uddannelse, men som ikke ville have opfyldt det skærpede karakterkrav i dansk og matematik, som vil gælde i fremtiden. Denne anden del af analysen tager udgangspunkt i en lignende gruppe unge. Men da unges karaktersnit generelt er steget over årene, ville det skævvride gruppen af unge, hvis vi anvendte det samme absolutte karakterkrav for dem (Landersø et al., 2024). Som alternativ har vi først beregnet, hvor unge, der ligger under karakterkravet i dag, befinder sig i karakterfordelingen, og vi finder, at det er lige godt en tredjedel af eleverne, der ikke får mindst 6 i dansk og matematik blandt dem med et samlet karaktersnit, jf. figur 8. Anden del af analysen definerer derfor unge med relativt lave karakterer som dem, der tilhører den tredjedel med de laveste karakterer i dansk og matematik.

Figur 8 // Andelen elever med et givent karaktersnit i dansk og matematik i 9. klasse, 2023-2025

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Beregnet alene på baggrund af karaktererne i dansk og matematik fra 9. klasse.

07

Litteraturliste

Litteraturliste

Børne- og Undervisningsministeriet, 2025a. Aftale om ny gymnasieuddannelse på plads.

<https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2025/feb/250218-aftale-om-ny-gymnasieuddannelse-paa-plads> (tilgået 7.9.2025).

Børne- og Undervisningsministeriet, 2025b. Sådan beregnes gennemsnittet. <https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/adgang-og-optagelse/gennemsnit> (tilgået 7.11.2025).

DEA, 2024. Karakterkrav på gymnasiale uddannelser – holdninger og perspektiver.

DEA, 2020. Flere fagligt udfordrede elever i gymnasiet.

Hjorth-Trolle, A., Bjørk, M., 2024. Skærpet adgangskrav til gymnasiet og bortfald af engelskprøven har stor betydning for især drenge og ikkevestlige. ROCKWOOL Fonden.

Hjorth-Trolle, A., Bruun Jonassen, A., 2023. Konsekvenserne af skærpede karakterkrav for adgang til de gymnasiale uddannelser. ROCKWOOL Fonden.

Landersø, A.R., Hjorth-Trolle, A., Bjørk, M., 2024. Effekten af et karakterkrav til gymnasiet er blevet udvandet over tid.

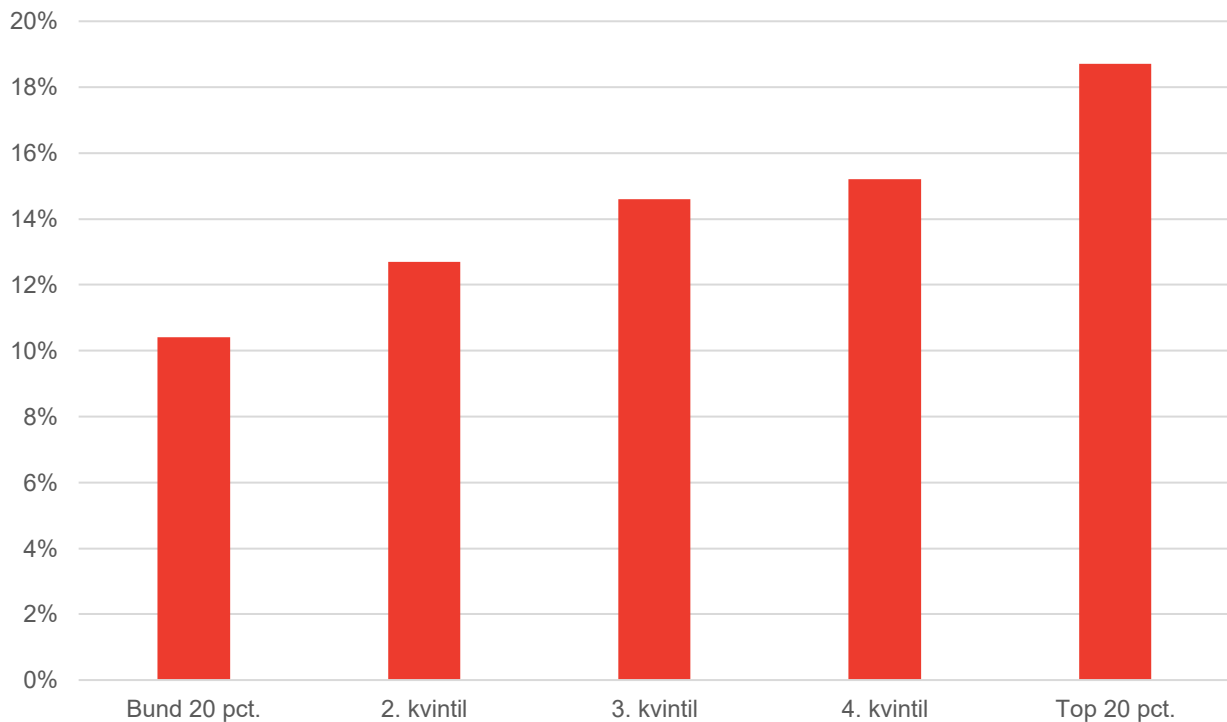
Lindgreen, S., Willerslev, E., Andersen, A.C., Lundgren, J., 2024. »Farvel til late bloomers«: Vi tre var aldrig blevet topforskere, hvis vi havde fulgt det spor, regeringen nu lægger op til. Politiken

08

Bilag

Bilag

Figur 9 // Andelen af personer, der starter på en gymnasial uddannelse med et karaktersnit på under 6, med et gymnasialt karaktersnit på mindst 7, fordelt på forældrenes indkomstniveau, 2021-2023

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Beregnet alene på baggrund af karaktererne fra 9. klasse og medtager ikke engelsk i de lovbundne prøver.

Tænk tanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu